

1.864 παροιμίες και γνωμικά Ξέρουμε τι σημαίνουν;

Από τις συγγραφείς του μπεστ σέλερ *Το ήλιε σωστά; Το γράφουμε σωστά;*

Ένα Αναγνωστοπούλου | Λία Μπουσούνη-Γκέσουρα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό σημείωμα	11
Βραχυγραφίες	14
Ενότητα 1 Αντιφάσεις και αντιθέσεις σε ζεύγη παροιμιών και γνωμικών	15
Ενότητα 2 Παροιμίες και γνωμικά με την ερμηνεία τους	43
Ενότητα 3 Παροιμιόμυθοι με την ερμηνεία τους	169
Ενότητα 4 Επιλογή από παροιμίες και γνωμικά που εύκολα ερμηνεύονται	175
Ενότητα 5 Παροιμίες και γνωμικά: <ul style="list-style-type: none"> • που περιέχουν βωμολοχίες ή έχουν τολμηρό και άσεμνο περιεχόμενο ..... • που εκφράζουν εγωισμό, ιδιοτέλεια και κυνισμό ..... • που αποτυπώνουν σεξιστικές αντιλήψεις ..... • που προβάλλουν ρατσιστικές απόψεις	215 237 240 245
Ενότητα 6 Γνωμικά που αναφέρονται στο όνομα «Γιάννης»	249
Παραπομπές	253
Ευρετήριο	269

Αντιφάσεις και αντιθέσεις* σε ζεύγη παροιμιών και γνωμικών

1 Άδειος (= αργόσχολος) άνθρωπος παρηγοριά της χώρας.

αλλά και

2 Άνθρωπος χωρίς δουλειά της χώρας η καταλαλιά (= κακογλωσσία).

3 Αδελφός κι ασ είν' κι εχθρός.

αλλά και

- 4 – Ποιος σου 'βγαλε το μάτι σου;
– Ο αδερφός μου.
– Γι' αυτό είν' καλά/βαθιά βγαλμένο.

5 Ακαμάτης νέος, γέρος διακονιάρης.

αλλά και

6 Τα στερνά τιμούν τα πρώτα.

---

* *Μια γερή και αυθεντική αλήθεια πρέπει να μπορεί να αντιστραφεί.
Όταν κάτι είναι αληθινό, το αντίθετό του πρέπει επίσης να είναι αληθινό.*
Hermann Hesse (Έρμαν Έσσε, *Σκέψεις-Δοκίμια*, εκδ. Νεφέλη, 1982, σελ. 85)

7 Ακαμάτης πρωτοκλέφτης.

αλλά και

8 Ακαμάτης και φαγάς, ψάλτης, διάκος και παπάς.

9 Ακλούθα, αν θέλεις να διαβείς.

αλλά και

10 – Πώς πάνε οι στραβοί στον Άδη; – Βλέποντας ο ένας τον άλλο.

11 Αλήθεια χωρίς ψέματα φαΐ χωρίς αλάτι.

αλλά και

12 Την αλήθεια πάντα κρατεί, και το ψέμα ας έχει αλάτι.

13 Αλί στον ασυνήθιστο, ώσπου να συνηθίσει.

αλλά και

14 Μαθαίνουν κι οι αμάθητοι, ξεχνούν κι οι μαθημένοι.

15 Άλλα λογιάζει ο Κοσμάς, κι άλλα λογιάζει ο κόσμος.

αλλά και

16 Ό,τι ο κόσμος κι ο Κοσμάς (δηλ. δεν έχει δική του γνώμη).

17 Άλλος σπέρνει και τρυγάει, κι άλλος πίνει και μεθάει.

αλλά και

18 Όποιος σκάβει και βογκάει θα τρυγά, θα τραγουδάει.

19 Άμα θέλει ο Θεός, η δουλειά πάει εμπρός.

αλλά και

20 Βάλε αλεύρι εις τη σκάφη και πολλούς σταυρούς μην κάνεις.

21 Άμα σου έρθει ένα καλό, απάντεχε και άλλο.

αλλά και

22 Της Παρασκευής τα γέλια του Σαββάτου μοιρολόγια.

23 Αν δεν κλοτσήσει ο γάιδaros, δεν τονε ξεφορτώνουν.

αλλά και

24 Το γαιδούρι κι αν γκαρίζει, το σαμάρι του τσακίζει.

25 Αν δεν κοπιάσουν γόνατα, κοιλιά δε θεραπεύεις.

αλλά και

26 Του δουλευτή μισό ψωμί και του τεμπέλη ένα (στέλνει ο Θεός).

27 Αν είσαι και παπάς, με την αράδα σου θα πας.

αλλά και

28 Ο παπάς βλογάει πρώτα τα γένια του.

29 Αν είσαι πάνω μια φορά (= έχεις δύναμη, αξίωμα), είσαι για πάντα πάνω.

αλλά και

30 Και τα βουνά ξεπέφτουνε, κι οι κάμποι δυστυχούνε.

31 Αν έχει η νύφη μας βηχιό, ρωτάτε τους γειτόνους.

αλλά και

32 Οπού 'χει πόνο έχει τον, κι η γειτονιά κοιμάται.

33 Αν έχεις τύχη, διάβαινε, και ριζικό, περπάτει.

αλλά και

34 Ο άνθρωπος μονάχος του κάνει το ριζικό του.

35 Αν έχεις χρήμα, δάνειζε κι εγγυητής μην μπαίνεις.

αλλά και

36 Μάρτυρας έμπα, αν ευκαιρείς, κι αν έχεις, εγγυήσου.

37 Αν θα ζυμώσεις το ταχύ (= πρωί), αποβραδís κοσκίνα.

αλλά και

38 Μην αγοράσεις το σχοινί, πριχού αγοράσεις βόδι.

39 Αν χάθηκαν τα χρήματα, η αρχοντιά απομένει.

αλλά και

40 Άρχοντας με δίχως βιος πεινασμένος ποντικός.

41 Ανάθεμα που πίστευε σε αδερφών αμάχη (= έχθρα).

αλλά και

42 Τι τον θέλεις τον εχθρό μπροστά στον αδερφό.

43 Ανάθεμά σε, ανήφορε, και που σ' επιθυμεί.

αλλά και

44 Αν δε διαβείς ανήφορο, κατήφορο δε βρίσκεις.

45 Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκτο.

αλλά και

46 Αλλού πουλούν τα γράμματα κι αλλού πουλούν τη γνώση.

47 Άντρα μου, βοήθεια μου και σκέπη και χαρά μου.

αλλά και

48 Τόσο το 'χω, νοικοκύρη (= άντρα μου), κι όταν λείπεις κι όταν είσαι.

49 Άντρα μου, κι αν δε δύνασαι, το μάτι αγρίευέ το.

αλλά και

50 Ή δειρε τ' αρχοντόπουλο ή μην το φοβερίζεις.

51 Απ' τη γούλα του (= τη λαιμαργία του) έκαψε τη σακούλα του (= ξόδεψε την περιουσία του).

αλλά και

52 Από φαΐ κι από πιετό το σπίτι δε φτωχαίνει.

53 Από Μάρτη καλοκαίρι κι από Αύγουστο χειμώνα.

αλλά και

54 Ούτε ο Μάρτης καλοκαίρι ούτε ο Αύγουστος χειμώνας.

55 Από πίτα που δεν τρώς τι σε νοιάζει κι αν καεί.

αλλά και

56 Καημό που το 'χει η γύφτισσα, που εκάη το μπαμπάκι.

57 – Από πού 'σαι, κόρη μου; – Από κει που 'ν' ο άντρας μου.

αλλά και

58 – Πόθεν είσαι, νοικοκύρη; – Όθεν κι η γυναίκα μου.

59 Από το στόμα κόρακα μονάχα «κρα» θ' ακούσεις.

αλλά και

60 Κι ο άγνωστος (= αυτός που δεν είναι γνωστικός, ο ανόητος) καμιά φορά φρόνιμη γνώμη δίνει.

61 Αρνί που βλέπει/φυλάει ο Θεός ο λύκος δεν το τρώει.

αλλά και

62 Το πρόβατο έξω απ' το μαντρί το τρώει ο λύκος.

63 Αρρώστου χείλια φαίνονται και νηστικού μαγούλες.

αλλά και

64 Πόσοι νεκροί που κάθονται στου αρρώστου το κεφάλι.

65 Αρχή καλή, όλα καλά.

αλλά και

66 Πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

67 Άσχημος στην κούνια, όμορφος στη ρούγα (= στον δρόμο).

αλλά και

68 Ο γέρος που 'ναι όμορφος από τα νιάτα του είναι.

69 Αφέντης είναι ο δουλευτής, κι οι ακαμάτες σκλάβοι.

αλλά και

70 Η πολλή δουλειά τρώει τον αφέντη.

71 Βάστα με να σε βαστώ, ν' ανεβούμε στο βουνό.

αλλά και

72 Ο λύκος έχει το σβέρκο του χοντρό, γιατί κάνει τις δουλειές του μοναχός.

73 Βουβάσου, άμα δεν μπορείς, ίσαμε να μπορέσεις.

αλλά και

74 Δύναμαι, δε δύναμαι, τα μάτια τα γουρλώνω.

75 Γάιδaros αμολητός κύρης και νοικοκύρης.

αλλά και

76 Το γαϊδούρι το δεμένο τρώει χορτάρι διαλεγμένο/είναι πάντα χορτασμένο.

77 Γάιδaros πάντα ο γάιδaros, κι ασ του φορούν και σέλα.

αλλά και

78 Όπως θα σε δουν σε γράφουν.

79 Γέλασέ τον το χωριάτη, να τον έχεις πάντα εργάτη.

αλλά και

80 Του χωριάτη αν δώσεις χέρι, θέλει ευθύς και το μαχαίρι.

81 Γέρος είναι δε φελά (= δεν έχει αξία), μόνο το ψωμί χαλά.

αλλά και

82 Άμα δεν έχεις γέροντα, να δίνεις ν' αγοράζεις.

Η σοφία, το χιούμορ, η αντιφατικότητα αλλήλα και οι σεξιστικές και ρατσιστικές αντιλήψεις του λαού μας σε 1.864 παροιμίες και γνωμικά

Οι παροιμίες και τα γνωμικά αποτελούν λαϊκό δημιούργημα με διαχρονική αξία· πρέπει όμως να γνωρίζουμε το νόημά τους και, επομένως, την περίπτωση στην οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Μας βοηθούν να σκεφτούμε, μας διδάσκουν το δίκαιο και το σωστό, μας παρηγορούν και μας διασκεδάζουν, αλλήλα και περιπαίζουν και γελοιοποιούν συχνά «ασθενείς» κοινωνικές ομάδες.

Στο βιβλίο *1.864 παροιμίες και γνωμικά, Ξέρουμε τι σημαίνουν;* περιλαμβάνονται οι εξής ενότητες:

- αντιφάσεις και αντιθέσεις σε ζεύγη παροιμιών και γνωμικών

- παροιμίες και γνωμικά με την ερμηνεία τους
- παροιμιόμυθοι με την ερμηνεία τους
- παροιμίες και γνωμικά που εύκολα ερμηνεύονται
- παροιμίες και γνωμικά:
  - που περιέχουν βωμολοχίες ή έχουν τοιμηρό και άσεμνο περιεχόμενο
  - που εκφράζουν εγωισμό, ιδιοτέλεια και κυνισμό που αποτυπώνουν σεξιστικές αντιλήψεις που προβάλλουν ρατσιστικές απόψεις
- γνωμικά που αναφέρονται στο όνομα «Γιάννης».

Όπου λαλούν πολλοί κοκόροι αργεί να ξημερώσει.

αλλήλα και

Εκεί που φτύνουνε πολλοί ανοίγουνε πηγάδι.

Μικρός αν είν' ο άγιος, δοξολογιά δεν έχει.

αλλήλα και

Μικρός κι αν είν' ο άγιος, το θέλει το κερί του.

Σαν το πρώτο μου στεφάνι εις τον κόσμο δεν εφάνη.

αλλήλα και

Πρώτη γυναίκα δούλα μου και δεύτερη κυρά μου.

και πολλήλα άλληλα...

ISBN 978-960-455-767-7

9 789604 557677

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 4767